

Милан НИКОЛАЈЕВИЋ³⁰

Проф. др Драгољуб СЕКУЛОВИЋ³¹

Факултет за пословне студије и право, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду

ДОИ: 10.5937/bezbednost2302132N

УДК: 355.355(=18)(497.11+497.115+497.7)“20“

Прегледни научни рад

Примљен: 20. 1. 2023. године

Ревизија: 17. 3. 2023. године

Датум прихватања: 14. 7. 2023. године

Албанска национална армија почетком 21. века

Апстракт: Албанска национална армија је терористичка организација која делује на простору више балканских држава у областима које сматра територијом изв. Велике Албаније. Настала је врло брзо након завршетка рата на Косову и Метохији и промовисала је нову ОВК под другим именом. Идеје о изв. Великој или Природној Албанији потичу из средине 19. века. Наиме, 1878. године у Призрену на Косову и Метохији група Албанаца и албанских првака формираће уз помоћ Турака прву своју организацију, Призренску лигу, иде ће прокламовати идеје о изв. Великој Албанији, као и борбу против православних хришћана на Балкану. Та борба траје и данас. Почела је с изв. Косовским комитетом, а наставила се до краја 20. и почетком 21. века с изв. Ослободилачком војском Косова (ОВК или УÇК). Идеја о изв. Великој Албанији никад није замрла. То ће кулминирати радовима 1998. до 1999. године, као и новим оружаним сукобима 2000. и 2001. Године на простору југа Централне Србије и дела данашње Северне Македоније. Башиници и сироводоици ове идеје јесу нове терористичке организације настале реорганизацијом „ОВК“, а то су „ОВПМБ“, „АНА“, „ОНА“ и „ОВЧ“, али и оружане формације изв. Косова. Ове организације неће се нешто биљно разликовати од своје мајке ОВК, осим што ће се наћи прег

30 G4S Secure Solutions d.o.o, Република Србија, Београд, nikolajevic.milan@yahoo.com

31 sekulovicdr@yahoo.co.uk

новим изазовима. У борби против српских и македонских власти своје интересе ће одмах показати и западне велике силе, које ће своју моралну и економску подршку јужајати терористима.

Кључне речи: Велика Албанија, Косово и Метохија, Југ Србије, Македонија, тероризам, Ослободилачка војска Косова (ОВК), Албанска национална армија (АНА).

Увод

Простор Косова и Метохије, као саставни део Србије, због свог геостратешког и географског положаја често је био предмет интересовања и аспирације разних заинтересованих земаља. Да бисмо сазнали када су се јавиле прве претензије на Косово и Метохију, морамо поћи у прошлост, у период док су Турци још били на овим просторима.

Идеје о тзв. Великој или Природној Албанији потичу из средине 19. века. Наиме, 1878. године у Призрену на Косову и Метохији група Албанаца и албанских првака формираће помоћу Турака прву своју организацију, Призренску лигу. Прокламоваће идеје о тзв. Великој Албанији, као и борбу против православних хришћана на Балкану. Борба ће попримити велике размере, што ће резултовати масовним исељавањем православних Срба и спаљивањем и уништавањем њиховог културног, верског и историјског блага. Албанци ће вршити терор према цивилном становништву и формираће прве организоване оружане групе и прве политичко-терористичке организације. Почетком 20. века битну улогу у стварању тзв. Велике Албаније имаће тзв. Косовски комитет и његове оружане групе, али и паравојне формације које ће деловати до средине 1990-их година 20. века. У Другом светском рату Албанци ће своје циљеве остваривати са својим савезницима, фашистичким и нацистичким окупаторима, уз чију помоћ ће формирати балистичке јединице и СС трупе. На основу историјских докумената из Другог светског рата и бројних антропогеографско-етнолошких студија може се поуздано утврдити геноцид над српским становништвом на просторима „Велике Албаније“. После Априлског рата и капитулације Краљевине Југославије, шиптарски квислинзи су уз помоћ окупатора само до краја 1941. године убили око 10.000 Срба и Црногораца и порушили и спалили њихове куће (Гаћеша, 1993: 146). Можда најве-

ћи злочини албанских екстремиста током целог рата десили су се око Плава и Гусиња. Новица Поповић у својој књизи „Плавско-гусињски крај после капитулације“ наводи да се 17. јула 1941. године десио злочин када је муслиманска милиција под командом Шемса и Риза Феровића организовала хапшење православаца који нису успели да се склоне од терора муслиманске фашистичке милиције. Одвели су их у логор у Плаву, а затим их без суђења и без икаквог разлога стрељали на плавском гробљу. На споменику подигнутом после Другог светског рата исписана су имена 32 православца који су тада стрељани. Међутим, у вези са бројем стрељаних у овом злочину у литератури постоје извесна неслагања. Нажалост, и данас се само може констатовати да се о свим злочинима муслиманске фашистичке милиције и других квислиншких војних формација на територији Плава и Гусиња и данас ћути, а укупан број убијених Срба до данашњег дана није утврђен (Оташевић, 2020: 263). Ни након Другог светског рата идеје и борба за тзв. Велику Албанију нису престале. У тој борби Албанци ће се служити свим полугама комунизма и братства међу југословенским народима, да би се током разбијања СФРЈ организовали у нове, организоване и криминалне организације за ослобођење „албанских окупираних територија“. Те нове организације почињу невидљиве злочине крајем 20. и на почетку 21. века. За тај циљ, а уз помоћ страних сила, биће формирана тзв. Ослободилачка војска Косова – ОВК, што ће резултирати новим ратовима 1998. до 1999. године, али и оружаним сукобима 2000. и 2001. на простору југа централне Србије и дела Северне Македоније (тада БЈР Македонија).

Након НАТО агресије на СРЈ, оружаних сукоба на Косову и Метохији и потписивања Војно-техничког споразума у Куманову 9. јуна 1999. године, на Космет долазе мировне снаге КФОР-а. Успостављају се зона безбедности и административна линија, а војска Југославије и полиција су дужне да се са свом својом техником и људством повуку иза административне линије. Зона безбедности подразумева ваздушну и копнену зону. Ваздушна зона обухвата ширину од 25 километара од административне линије према унутрашњости Србије, док копнена обухвата ширину од пет километара. Споразумом у Куманову дефинисано је и следеће: „Због успостављања трајног престанка непријатељства, ни под којим условима, било које снаге Југославије и Србије неће ући, нити остати на про-

стору Косова и Метохије или у Копненој, односно Ваздушној зони безбедности, без претходне изричите сагласности команданта међународних снага безбедности. Локална полиција ће моћи да остане у Копненој зони безбедности“ (Симовић, 2017: 35-36).

Међутим, успостављање трајног мира и престанак непријатељства остао је само на папиру. Такозвана Ослободилачка војска Косова извршила је реорганизацију и почела са новим терористичким нападима на српске оружане снаге у области Прешева и Бујановца, али и на оружане снаге Републике Северне Македоније. Ти напади покренули су нове сукобе у Србији 2001, као и у Северној Македонији. Први терористички напад десио се 21. новембра 1999. на полицијском пункту Преполац код Куршумлије, као и на путу Подујево – Куршумлијска бања. У овим нападима погинула су три припадника полиције, а рањено их је шест. До почетка кризе терористи су извршили и више ратних злочина над цивилима српске и албанске националности (Николајевић, 2021: 48). На територији Северне Македоније рат је почео тако што су припадници ОНА извршили минобацачки напад 22. јануара 2001. на полицијску станицу у месту Теарце код Тетова. Том приликом погинуо је један полицајац, а рањена су тројица (Николајевић, 2021: 78).

Реорганизација ОВК и настанак АНА

Простор Балкана заузима посебно место у глобалном геополитичком контексту. Распад СФРЈ може се посматрати као сукоб унутар зоне нестабилности на југоистоку Европе. Појам Балкана је „на западу стекао негативно одређење као простор у којем се одвијају процеси дезинтеграције, потпуно супротни од процеса у западној Европи – интеграције (Секуловић, 2021: 276). Последњих година у научној и међународној јавности доста се говори и пише о „албанском питању“ у Србији, односно о српско-албанским односима на Косову и Метохији – јужној покрајини Србије. Чини се то, знатним делом, без довољног познавања ствари, или са интерпретацијом историје искључиво из савременог геополитичког угла, с јасном тежњом да се виђење прошлости подреди потребама политичког тренутка. Тиме је остављен широк простор за деловање оне врсте данас, нажалост, тако моћне пропаганде која одбацује поуздане чи-

њенице и уместо њих ствара невероватне конструкције, на којима онда темељи свеукупно виђење прошлости и садашњости овога региона (Секуловић, Гиговић, 2008: 178). Геопростор Космета је кроз историју мењао господаре и претенденте, улазећи у целини или делимично у ивичне крајеве приликом њихових привремених запоседања, али га је само Србија учинила језгром своје државе, средиштем своје демографске, економске и културне снаге. Управо стога што је тај простор „српска Света Гора“ и „српски Орлеан“, он не може бити предмет трговине и погађања (Секуловић, Форца, 2018: 273).

Простор Албаније и Космета представља одредиште постанка и логистичку базу терористичких и екстремистичких групација, које својим обостраним активностима обезбеђују велики утицај на стабилност региона и обликују специфичну безбедносну повезаност и условљеност. Националистичке и екстремистичке организације и групе које се залажу за „отварање“ албанског националног питања на просторима суседних држава и стварање јединствене албанске државе која би укључивала све територије на којима Албанци чине већинско становништво, постоје и делују, уз значајан утицај на унутрашњу безбедност. Најистакнутије су: Албанска национална армија (АНА), Ослободилачка војска Косова (ОВК), Ослободилачка национална армија (ОНА), Ослободилачка војска Прешева, Медвеђе и Бујановца (ОВПМБ), Фронт за национално уједињење Албанаца (ФНУА) и Покрет за самоопредељење (Здравковић, 2013: 160).

Заправо, могу се установити трендови и тежње успостављања и развијања конекција иредентистичке идеологије и екстремизма, које ће бити продужене и у будућности, на просторима Косова и Метохије. То удруживање огледа се у дубоко и трајно успостављеним везама, а врхунац тог екстремистичко-сепаратистичког пројекта било је државно самопроглашење тзв. независног „Великог Косова“ (Графикон 1).

Графикон 1: Развој иредентистичке идеологије албанских екстремиста на Косову и Метохији (Аутори)

Након што су се српске војне снаге повукле са Космета, НАТО је преузео контролу над простором. Косово је остало под заштитом УН од 1999. до његовог једностраног проглашења независности 2008. године (Hall, 2014: 362). Иако је изгледало да је тероризму дошао крај, ове снаге безбедности, под патронатом САД, Немачке и Британије, успоставиле су контакте с вођама терориста. Пошто је према Резолуцији 1244 договорено да се терористичка тзв. Ослободилачка Војска Косова – ОВК демилитаризује, ове „мировне“ снаге не само да су прекршиле договор већ су отворено стале на страну терориста, а самим тим успоставиле окупаторски систем. Од тог момента ОВК почиње своју трансформацију. Пројектом је предвиђена трансформација ОВК у политичке партије, стварање косовске полицијске службе и језгра косовских оружаних снага по узору на америчку Националну гарду. Припадници ОВК који не постану део нове структуре, наставили би да се баве предратним активношћима, што би заправо значило да ће бити носиоци организованог криминала и насиља под заштитом НАТО структура. Званичници КФОР-а су, међутим заузели став да се уместо језгра оружаних снага формира „Косовски заштитни корпус (КЗК)“, око чега је било много спорења у преговорима (Дреџун, 2016: 149)

У исто време, политичко вођство терористичких организација сконцентрисано је у одређеним незаконитим успостављеним политичким странкама (пре свега са територије Косова и Метохије и Републике Албаније), а пре свега у Революционарној партији Албанаца, Националном одбору за одбрану и ослобођење албанских територија, Фронту за национално уједињење Албанаца, Националном покрету Косова, Демократској партији Косова, Алијанси за будућност Косова, као и у странкама са југа Србије: Странка демократског прогреса, Демократска партија Албанаца и Демократска унија за долину (Мијалковић, Поповић Манчевић, 2020: 31-45).

Формирањем АНА руководила је албанска обавештајна служба³² преко својих обавештајаца Спира Бутка, Хидаета Бећирија и Гафура Адиљија. Циљ албанске обавештајне службе био је да контролише АНА, а самим тим и да шири сепаратистички утицај у Србији, Северној Македонији, Црној Гори и Грчкој и да утиче на формирање тзв. Велике Албаније. АНА је на почетку деловала по принципу ћелија, да би касније након сукоба на југу Србије и Македоније успоставила класичну војну структуру, односно деловала као „војска Велике Албаније“. Формирање АНА као терористичке организације било је утолико лакше што су њено организационо и оперативно језгро чинили водећи припадници некадашње ОВК, опредељени да финализују раније зацртане циљеве и заврше етничко чишћење Косова и Метохије, као и других, наводно албанских простора. Према томе, АНА је организована по истом моделу као ОВК, користи идентичне методе деловања и канале за допремање оружја, као и исте банковне рачуне и, наводно, хуманитарне фондове у иностранству, преко којих обезбеђује значајна средства за своје активности (Влада Србије, 2003).

Оснивачи АНА су припадници и других албанских организација које подстичу тероризам. Међу њима је најпознатији Гафур Адиљи, који је комесар ове терористичке организације, али и припадник ФНУА. Поседује више лажних имена и један је од главних вођа АНА за Северну Македонију, где терористичке јединице оперишу у околини Скопља, Куманова, Тетова и Гостивара. Такође, међу вођама терориста је и Спиро Бутка, познат као генерал Виган Градица. Он је главни командант АНА, односно командант њеног главног

32 Албанска обавештајна служба (Shërbimi Informativ Shtetëror – SHISH).

штаба. Некада је био високи официр војске Албаније, ОВК, пуковник Косовског заштитног корпуса, агент Албанске обавештајне службе (ШИШ) и Косовске државне службе за информисање (КШИК), као и члан привремене владе Хашима Тачија. Још један вођа терориста, који је многе људе у Албанији током комунистичког режима одвео у смрт без суђења, јесте Хидајет Бећири. Бећири је задужен за финансије и набавку оружја за АНА. Поред ове улоге, он је секретар ФНУА, али и секретар АНА и њен вођа за територију Албаније. Као и Адиљи, и Бећири поседује више лажних имена, међу којима се издваја име Албан Вјоса (Влада Србије, 2003).

Први пут АНА се јавно оглашава јула 2001. у сукобима у Северној Македонији, где је у заједничкој акцији са терористима ОНА извршила масакр код Карпалака на аутопуту Скопље–Тетово убивши десет македонских војника. Када је југ Централне Србије у питању, тачније области Прешева, Бујановца и Медвеђе, недуго након напуштања Косова и Метохије од стране Војске Југославије и полиције, терористи су почели са формирањем нове терористичке организације, под називом „Ослободилачка војска Прешева, Медвеђе и Бујановца – ОВПМБ“.

Америчка влада је одбила да стави АНА на своју листу означених страних терористичких организација и дели мишљење да је то више криминална група. Они, међутим, сматрају да је група „претња миру и стабилности на западном Балкану“ (https://web.archive.org/web/20120623021741/http://www.start.umd.edu/start/data_collections/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=3546, 27. 7. 2022).

Организациона структура, вође, финансирање, наоружавање и обука терориста АНА

Некадашњи терористи који су данас главне политичке вође на Косову и Метохији нису дали подршку АНА, али је нису ни осудили већ су према овој терористичкој организацији заузели неутралан став. Иако постоје чврсте спреге некадашње ОВК и нове терористичке организације АНА, албанске вође са Косова и Метохије, Харадинај, Тачи и Чеку, гледају да умање значај АНА на Косову и Метохији, а подрже је у борби ван Косова.

У почетној фази политичког и војног устројства „АНА није имала прецизну хијерархијску организациону структуру ни дово-

љан број људи да би се организовала у јединице. Формирана је само чврста руководећа структура у врху политичког (ФНУА)³³ и војног крила (АНА), али није успостављена чврста командна структура по дубини. У почетној фази, поред руководеће структуре оформљене су и локалне ћелије борбених група, које су се налазиле углавном унутар организованих криминалних кланова. Ћелије су деловале самостално у оквиру заједничког циља који је поставило руководство АНА, које им није дозвољавало да међусобно комуницирају, већ их је приморавало да делују самостално. Руководство је са ћелијама контактирало углавном на директним састанцима, а избегавали су се телефонски контакти да не би били шпијунирани. Ћелије нису биле тесно повезане са руководством АНА, или због немогућности да контактирају, или због тога што у одређеном тренутку нису биле заинтересоване за политичко деловање, већ само за криминално. Језгро АНА у првој фази чинило је од 150 до 200 бораца. Појединци из ћелија су се међусобно повезивали ради извођења одређених акција. Ћелије АНА, заправо посебне (специјалне) терористичке групе, имале су по неколико имена (по вођама, или месту деловања) да би биле теже откривене. Чврст командни ланац између руководства АНА и локалних ћелија у почетку није постојао, као ни могућност њиховог повезивања у јединице, те је АНА у тој фази развоја била способна само за извођење изолованих терористичких акција, али не и за сложене герилске акције. Временом, АНА је ојачала своје војне способности набавкама оружја и регрутовањем нових припадника, посебно након формирања КЗК и током сукоба на југу централне Србије и у Македонији. Албанска национална армија представља се као легитимна војска која учествује у демократским процесима преко политичких партија које јој дају легитимитет за екстремистичку идеологију коју заговара. Имала је подршку главних шиптарских вођа на Космету, али је била прикривена јер би било каква веза косовских политичара с овом терористичком организацијом била катастрофална по њих због реакције међународне заједнице. Зато је АНА успоставила јавне везе само са мањим партијама, а главна веза са водећим шиптарским политичким партијама и вођама је сакривена од јавности и добро замаскирана (Дрецун, 2016: 152-153).

33 Фронт за национално уједињење Албанаца.

Након доласка међународних војних и цивилних снага на Косово и Метохију, као и одласка међународних снага из Северне Македоније, долази до стварања јаких албанских мрежа, исламистичких организација и терористичких група, као и до њиховог повезивања са политичким партијама, обавештајним службама и организованим криминалним групама и организацијама. Тирана представља главу такве криминалне и терористичке парадржаве, док се њени кракови протежу по читавом Косову и Метохији, Северној Македонији, Рашкој области (Србија), југу Централне Србије, Црној Гори, Грчкој и, наравно, Албанији. Након завршетка борби у којима је учествовала на југу Централне Србије и у Северној Македонији, АНА је консолидовала своју организациону структуру, задобила већу подршку у појединим деловима шиптарске етничке заједнице, напустила ћелијски концепт деловања и успоставила класичну војну организацију као главна „војска“ свих Албанаца. Носеће јединице у новој организацији АНА јесу бригаде (стандардне шиптарске јединице). Једна од идентификованих је дреничка бригада „Авни Бећири“. Један од вођа те терористичке организације, Гафур Адиљи, открио је да је АНА организована по територијалном принципу у четири дивизије (Слика 1) (Дреџун, 2016: 293):

Слика 1: Распоред јединица терористичке АНА
(Извор: обрада аутора)

Србија (Косово, Метохија и југ Србије) – надлежна је дивизија „Адем Јашари“ са штабом у Ѓњилану на Косову и Метохији;

БЈР Македонија – дивизија „Скендербег“ са штабовима у Тетову и Дебру (северозападна и западна БЈР Македонија), а командант користи лажно име Идриз Иљаку;

Црна Гора – дивизија „Малесија“ са штабом у Улцињу који је директно повезан и потчињен штабу у Скадру у Албанији;

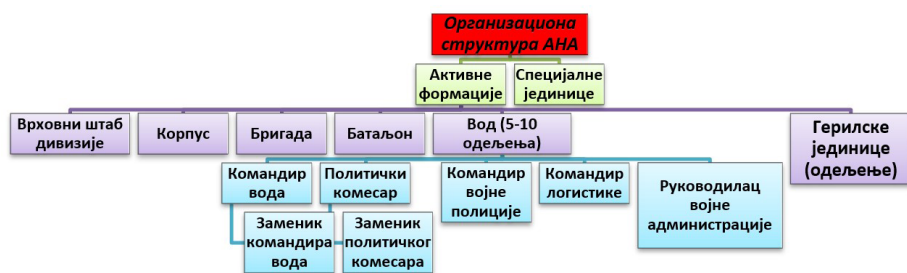
Грчка – дивизија „Чамерија“ са штабом који је највероватније у јужној Албанији или Игуменици. (Влада Републике Србије, 2003)

У Табели 1 приказане су дивизије АНА у Србији и Северној Македонији, као и њене вође по областима у овим државама.

Табела 1: Вође јединица дивизија у Србији и Северној Македонији (Извор: обрада аутора)

Вође АНА по дивизијама	
Дивизија „Адем Јашари“ – Србија	Дивизија „Скендербег“ – С. Македонија
<p>Дукађин (Пећ Ђаковица Исток):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Малић Ндрецај • Авдил Мушкољај • Фатон Мехметај • Сами Укшини <p>Приштина:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Спиро Бутка (ген Виган Градица) <p>Дреница:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Реџеп Селими • Сами Љуштаку <p>Баре:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Авни Фета • Дритон Хасани • Авди Бехљуљи • Назми Ајети • Дритон Гођај <p>Прешево:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Фатмир Арифи • Реџеп Алиу • Шефхет Муслиу • Дилавер Гођај 	<p>Скопље:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Астрит Паћарада • Аирушди Матоши • Џеват Нухиу <p>Тетово:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Џавит Морина <p>Куманово:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Џемаил Хисени • Арбен Дреница <p>Гостивар:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Вардар Реџа • Селајдин Ахмети <p>Струга:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Рамадан Шаља • Сафет Бејта • Џемаил Кабаши <p>Дебар:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Лир Оздрени • Деким Атипи • Фљамур Ама

Према војној структури терористичка организација АНА има четири дивизије и 24 бригада. Свака бригада је састављена од активних формација и специјалних јединица. Њене вође и команданти тврде да са оваквом структуром могу да мобилишу скоро 50.000 припадника. Активне формације се састоје од врховног штаба (дивизије), корпуса, бригада, батаљона, водова и герилских јединица које су у рангу одељења (Графикон 2). Герилске јединице су најважније и најмање. Састављене су од 5–10 терориста, а води их командир. Свака герилска јединица има макар једног „борца“ задуженог за везу. Углавном бораве уз границу, а поседују сопствене заставе. Пет до десет герилских јединица формира водове (50 до 100 „бораца“). Водом управља водни штаб који чине: командир вода, политички комесар, заменик командира вода, заменик политичког комесара, командир војне полиције, командир логистике и руководиоца војне администрације (Дреџун, 2016: 294).

Графикон 2: Организациона структура терористичке АНА (Извор: обрада аутора)

Иако АНА још увек није у потпуности формирана као војска, она у сваком граду на Косову и Метохији има своје оперативне групе, које се састоје од осамнаест до двадесет припадника који се могу мобилисати за 24 часа. У таквим врстама оперативних група АНА има око 650 терориста у Србији (Косово и Метохија и „Прешевска долина“), 140 у Грчкој (Чамерија), 150 у западном делу Северне Македоније и 70 у Црној Гори (Дреџун, 2016: 295). Поред оперативних група, постоје још и интервентне снаге са око 2.000 припадника, које служе за потребе ојачања на одређеном простору.

У стратешком и оперативно-тактичком погледу АНА је опредељена за герилску борбу, са брзим ударима по војним и полициј-

ским формацијама на подручју Прешева, Бујановца и Медвеђе, као и Републике Македоније, после чега се извршиоци повлаче на Космет, где им је логистичка база коју одржава Косовски заштитни корпус (Влада Србије, 2003). Регрутни центри АНА, према подацима НАТО и КФОР-а, налазе се у Дечанима, Витини и Ѓџилану, прикривени у удружењима ветерана ОВК, што доказује њихову међусобну повезаност односно да се ОВК трансформисала у АНА, или да је ОВК мајка, а АНА кћерка терористичких организација. Што се тиче наоружања, опреме и обучавања, АНА има два типа терористичких кампова:

- трајни кампови (имају једно место и нису у покрету);
- пролазни кампови (у покрету су, често мењају место боравка како не би били откривени).

Зна се да се стални кампови налазе у околини Ѓџилана и Косовске Каменице, док је један повећи пролазни камп код Подујева на Косову и Метохији. Према подацима КФОР-а терористи имају и осам кампова у северној Албанији, четири у Северној Македонији и два на Косову и Метохији. Обучавање припадника АНА врше некадашњи припадници ОВК и КЗК, као и инструктори плаћеници из западних земаља и постјугословенских земаља. Претпоставља се да међу инструкторима постоје и вехабије са простора Блиског истока, који су учествовали и у оружаним сукобима на Косову и Метохији и на западу Северне Македоније. Припадници АНА опремљени су лаким пешадијским наоружањем, ручним ракетним бацачима и лаким преносним системима противваздушне одбране, и обучени су за руковање минско-експлозивним средствима и електронском опремом. Снабдевање наоружањем и опремом припадника АНА обавља се преко Косовског заштитног корпуса, док се набавке реализују преко појединих фирми регистрованих у Европи. Главни координатор тих активности, до његовог хапшења, био је Даут Харрадинај, тадашњи командант регионалне групе „Дукађин“ (Влада Србије, 2003).

У неколико наврата полицијске снаге Србије и Македоније пронашле су тајна складишта са муницијом и наоружањем, а у Албанији је лоцирано око десет таквих складишта уз границу са Србијом и Северном Македонијом. Занимљиво је да терористи поред савременог наоружања користе и наоружање из Другог светског рата, што говори да Албанци још од тог периода теже ка стварању

„Велике Албаније“ и протеривању целокупног српско-словенског становништва.

Финансирање АНА изводи се на различите начине који су криминалног карактера, тј. трговином наркотицима, цигаретама, белим робљем, нафтом, рекетирањем... односно преко мафијашких породица или фисова, али и преко организације „Фронт за национално уједињење Албанаца – ФНУА“ (*Fronti për Bashkim Kombëtar Shqiptar – FBKSH*³⁴), као и преко других организација из албанске дијаспоре. ФНУА има своју организациону структуру и заправо представља политички део или политичку организацију АНА. „Делови ове терористичке организације распрострањени су по целој Европи, будући да у многим земљама АНА има своје огранке, чији је основни задатак прикупљање новца за финансирање преко АНФ³⁵ са седиштем у Цириху. Трансакције се одвијају на релацији Тирана – Дебар – Приштина“ (Влада Србије, 2003).

Сама ФНУА као политичко, али и финансијско крило терористичке АНА, своје деловање, поред дијаспоре, усмерава и преко својих комитета у Тирани, Превезу, Скопљу и Приштини. Фонд „Домовина зове“ постоји још од 1993. године и регистрован је у Немачкој, а у земљама западне Европе има још дванаест својих експозитура. Међу најпознатијим фондовима за финансирање су Домовина зове, Слобода народа, Пријатељи КЗК, Фонд Косова, Универзитет Тетова, Фатмир Љимај, Албански национални фонд, чији је координатор у Швајцарској Ридван Рашити, а координатор у Немачкој Сабри Кичмани. Обојица су и координатори саме организације АНА. У покушају да прикупи што више финансијских средстава од албанске дијаспоре, ФНУА је, у већем броју западноевропских градова, основала филијале Албанског националног фонда, што указује и на амбицију да се формира албанска банка интернационалног статуса која би омогућила да се капитал албанске мафије уведе у легалне токове. АНА има панисламски и паналбански карактер. Још у октобру 1998. године у Пакистану је одржана Исламска конференција на којој је потврђено да је албански сепаратизам цихад и да га треба помагати свим могућим средствима. Прва организација која је стала на страну албанских терориста јесте организација Ал Каида Оса-

34 ФНУА се у време свог оснивања 2001. називао Национални комитет за ослобођење окупираних територија, а назив је промењен 2002. године.

35 Албански национални фонд.

ме бин Ладена. Муџахединска организација под називом „Саудијска здружена помоћ за Косово“ активно је помагала АНА све док припадници КФОР-а нису ухапсили једанаест помагача због повезаности са Ал Каидом. Још неколико хуманитарних организација из исламских држава умешано је у догађаје на Косову и југу Србије, као и у Северној Македонији, али се иза те хуманости и имена хуманитарних организација заправо крију дихадистичке организације. Такве организације су нпр. „Саудијска здружена помоћ за Косово“, затим „Ал Харамин“, „Ел Џила“, „Светски фонд помоћи“, „Игаса“, „Цветови Бин Ладена“, „Исламик рилиф“, „Хуманитарна исламска фондација“... На територији КиМ, АНА организује провокације и нападе у циљу подстицања исељавања Срба и обесхрабривања њиховог организованог повратка. У скорој будућности, по сценарију већ припремљеном на југу Србије и у Македонији, ова организација планира ширење оружаних сукоба и на простору Црне Горе, али и северне Грчке, са крајњим циљем заокруживања геопростора за који сматрају да им историјски припада (Влада Србије, 2003).

Захваљујући многогодишњем агитовању код моћних земаља и попустљивости интернационалног политичког и друштвеног гледишта, албански екстремисти осигурали су њихову наклоност. Међународна заједница би требало да се другачије суочи с косовском реалношћу, као и са одређењем егзистенције српског народа, погођеног предвиђеним удруженим злочиначким подухватом. Косовско питање није албанско, већ српско, имајући у виду сва ранија догађања. За Албанце, то је напросто фаза властите регионализације и заузимање централног балканског маневарског простора, док је за нас Србе то питање антрополошког, етничког и државног опстанка.

Закључак

Албански тероризам има дубоке корене. Своју националну борбу, коју испољавају кроз терористичко деловање и терористичке акције, Албанци негују још од времена Османског царства. У то време вршили су терор над православним хришћанима, нарочито над Србима и Македонцима, и у томе уживали сваку подршку турских власти. Своје идеје угледни албански прваци изнеће у Призрену и Пећи 1878. и 1899. године. У тим идејама родиће се први великоалбански пројекат, тзв. Албански вилајет, или боље и пре-

цизније речено, пројекат тзв. Велике Албаније, који ће обухватати просторе Срба, Македонаца и Грка. До данашњег дана, за ту идеју бориће се разне албанске милитантне формације, а током разбијања СФРЈ биће створена терористичка организација ОВК, која ће бити одговорна за рат 1998. и 1999. године и за сукобе од 2000. до 2001. године. Кроз своју „демитаризацију“ и реформу изродиће се организације попут Албанске националне армије и Косовског заштитног корпуса, које ће нове сукобе пренети са Косова и Метохије у област тзв. Прешевске долине, али и на запад и север Северне Македоније. По угледу на ОВК, нова организација АНА, која је заправо ОВК под новим именом, формира подручне организације у Србији и Северној Македонији, ОВПМБ и ОНА, чији је циљ борба против српских и македонских власти за одузета албанска права, иза чега се крије идеја о тзв. Великој Албанији и отцепљењу делова простора Србије и Северне Македоније. У тој борби ће 2000. и 2001. године доћи до већих оружаних сукоба на геопросторима Прешева и Бујановца, као и у областима Скопске Црне Горе и Полога. Ти сукоби ће однети већи број живота – цивила, али и војника и полицајаца, као и самих терориста. Иако су поражени, терористи и њихове идеје и даље живе, а своју подршку виде у тзв. Исламској држави. Доста бивших чланова ОНА, АНА и ОВПМБ одлази на ратишта на Блиски исток, где пролазе специјалне обуке за терористичка дејства и враћају се у Србију и Македонију, где своја сазнања преносе млађим нараштајима и будућим терористима који ће се борити за тзв. Велику Албанију.

Литература

1. Gaćeša, L.N., (1993). *Naseljavanje Kosova i Metohije između dva svetska rata i rešavanje naseljeničkog pitanja posle drugog svetskog rata*, Edicija etnički prostor Srba, knjiga 1, Geografski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
2. Hall, R., (2014). *War in the Balkans*, ABC – Clio, Santa Barbara, California, USA.
3. Mijalković, S., Popović Mančević, M., (2020). *The ideology of „Greater Kosovo” in the vision of Albanian narco-terrorist clans*, Journal of Criminalistics and Law, Vol. 25, No. 3, pp. 31-45.

4. Terrorist Organization Profile: Albanian National Army (ANA), https://web.archive.org/web/20120623021741/http://www.start.umd.edu/start/data_collections/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=3546, 27. 7. 2022.
5. Бојовић, Ј., (1991). *Избејлице из Албаније у Црну Гору 1991. године*, Историјски институт СР Црне Горе, Титоград.
6. Борозан, Ђ., (1991). *Велика Албанија: њорирекло-идеје-ѡракса*, Војноисторијски инситут Војске Југославије, Београд.
7. Вилић, Д., Тодоровић, Б., (1999). *Тероризмом у нови светски поредак*, Графомак, Београд.
8. Влада Србије (2003). *Албански ѡтероризам и орјанизовани криминал на Косову и Метохији*, Београд.
9. Војиновић, Н., (1997). *Срби и Шийѡари од 7. до 20. вијека историско-ѡравна и ѡолиѡичка сѡудија*, Сабор Бијелопавлића, Подгорица.
10. Дреѡун, М., (2013). *Друѡи Косовски бој*, Мiба Books, Београд.
11. Дреѡун, М., (2016). *Раѡи за Косово*, Народна књига, Београд.
12. Ђуровић, С., Петрушић, Ј., (2017). *Зашиѡ ѡуѡиш Србијо*, Ј. Петрушић, Београд.
13. Здравковић, М., (2017). *Велика Албанија – обликовање нове не сѡабилносѡи на Балкану*, Медиацентар „Одбрана“, Београд.
14. Јовић, С., (2007). *Ethnic Cleansing and Cultural Genocide on Kosovo and Metohija: testimony to the suffering of the serbian orthodox church and serbian people from 1945 to 2005*, Informative-publishing house of the Serbian orthodox church Belgrade.
15. Колман, Е., (2007). *Цихад Ал Кауде у Евроѡи*, Удружење дипломаца центра Џорѡ Маршал, Београд.
16. Мијаковски, М., (2003). *Тероризам и ѡроѡивѡтерорисѡичка борба*, Војна академија, Београд.
17. Мијалковски, М., Дамјанов, П., (2002). *Тероризам албанских ек сѡремисѡа*, Војска, Београд.
18. Николајевић, М., (2021). *Албанске ѡтерорисѡичке орјанизације у Србији и Северној Македонији*, мастер рад, Универзитет у Београду, Београд.
19. Оташевић Б., Оташевић Б., (2020). *Злочини великоалбанских ек сѡремисѡа у Плаву ѡоком Друѡи свейској раѡа*, Зборник радо-

- ва Страдање Срба, Јевреја, Рома и осталих на територији бивше Југославије, Факултет за пословне студије и право, Београд, стр. 263-281.
20. Секуловић, Д., (2021). *Основи геополитике*, Факултет за пословне студије и право, Београд.
 21. Секуловић, Д., Гиговић, Љ., (2008). *Српска Србија и Албанци*. „ГЛОБУС“ – Часопис за методолошка и дидактичка питања географије, Српско географско друштво, Београд, стр. 165-174.
 22. Секуловић, Д., Форца, Б., Јаковљевић, Г., (2018). *Етничко чишћење простора Косова и Метохије до 1945. године*, У зборник радова „Страдање Срба, Јевреја, Рома и осталих на територији бивше Југославије“, Факултет за пословне студије и право: Факултет за стратешки и оперативни менаџмент Универзитета Унион – „Никола Тесла“: Музеј жртава геноцида, Београд, стр. 247-271.
 23. Симеуновић, Д., (2009). *Тероризам*, Правни факултет у Београду, Београд.
 24. Симовић, М., (2017). *Койнена зона безбедности пре и после оружаног сукоба*, Медија центар „Одбрана“, Београд.
 25. Симовић, М., Карановић, Н., (2004). *Противтерористичка операција на југу Србије*, Војноиздавачки завод, Београд.
 26. Талијан, М., (2012). *Безбедносни менаџмент- у спровођењу широкоскопског тероризма и борби против тероризма*, Медија центар „Одбрана“, Београд.
 27. Чанак, Ј., (1998). *Велика Албанија, замисли и могуће последице*, Институт за геополитичке студије, Београд.

The Albanian National Army at the Beginning of the 21st Century

Abstract: *The Albanian National Army is a terrorist organization that operates on the territory of several Balkan states in the areas it considers to be the so-called geospace of "Greater Albania". It was created very soon after the end of the war in Kosovo and Metohija and has since then promoted the new Kosovo Liberation Army (KLA) under a different name. The idea of the so-called Greater or Natural Albania dates from the middle of the 19th century. Namely, in 1878, a group of Albanians and Albanian champions, assisted by the Turks, formed their first organization, the League of Prizren, in the town of Prizren, Kosovo and Metohija, where they proclaimed the ideas of the so-called Greater Albania, as well as the fight against Orthodox Christians in the Balkans. That struggle continues today. It started with the so-called Kosovo Committee, and it continued until the end of the 20th and the beginning of the 21st century with the so-called Kosovo Liberation Army (KLA or UÇK). The idea of the so-called "Greater Albania" never died. It culminated in the wars of 1998 to 1999, as well as in new armed conflicts in 2000 and 2001 in the area of southern Central Serbia and part of today's North Macedonia. The inheritors and executors of this idea are the new terrorist organizations created by the reorganization of the KLA, namely "OVPMB", "ANA", "ONA" and "OVČ", as well as the armed formations of the so-called "Kosovo". These organizations will not be significantly different from their mother, the KLA, except that they will face new challenges. The great Western powers will also show their interests and will immediately provide their moral and economic support to the terrorists in the fight against the Serbian and Macedonian authorities.*

Keywords: *Greater Albania, Kosovo and Metohija, South Serbia, Macedonia, terrorism, Kosovo Liberation Army (KLA), Albanian National Army (ANA).*